



พลังปัญญา ภาค

ใต้ดิน



พลังปัญญา ภาดี

แก้ หุ่น
จน

ศักดิ์ชัย พฤฒินันท์ และคณะ

พลังปัญญา ภาคิ แก่หนึ่ แก่จน

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

พลังปัญญา ภาคิ แก่หนึ่ แก่จน. -- กรุงเทพฯ :

หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.), 2568.
56 หน้า.

1. ความจน. – การป้องกัน. 2. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. I. ชื่อเรื่อง.
362.5

ISBN: 978-616-93518-9-4

บรรณาธิการ : ศักดิ์ชัย พงศ์มิกัด

(หัวหน้าโครงการพัฒนาระบบกลไกการสื่อสารงานวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ บพท.)

คณะบรรณาธิการ :

นางสาวจิรภา นุตาลัย

นายศักดิ์ชัย พงศ์มิกัด

นางสาวพรรณทิพย์ เพชรมาก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โอฬาร อ่องพะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุปรียา หวังพัชรพล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปฐมนิ ขวัญสุวรรณ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณายุ ไชยรัตนานนท์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิกรินทร์ แซ่กู๋

พิมพ์ครั้งแรก : สิงหาคม 2568

จำนวนพิมพ์ : 500 เล่ม

ออกแบบปกและรูปเล่ม : พิจิตร พรหมลี

พิมพ์ที่ : บริษัท ดีไซน์ ดีไลท์ จำกัด

49/232 หมู่ 7 ต.เสาธงหิน อ.บางใหญ่ จ.นนทบุรี 11140 โทรศัพท์ 08 981 22140

จัดพิมพ์โดย : หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

สำนักงานสถานนโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.)

319 อาคารจัตุรัสจามจุรี ชั้น 14 ถนนพญาไท แขวงปทุมวัน

กรุงเทพฯ 10330 โทรศัพท์ 0 2109 5432 ต่อ หน่วย บพท.

สงวนลิขสิทธิ์ในประเทศไทยตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2558 ยอมให้แจกจ่าย เปลี่ยนแปลง ดัดแปลง หรือ
ใช้งานต้นฉบับที่ไม่ได้เป็นการทำเพื่อวัตถุประสงค์ในการค้า แต่ผู้รับอนุญาตต้องรับผิดชอบต่อความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์
งานที่นำไปใช้เสนอ รวมทั้งเผยแพร่งานสร้างสรรค์ใหม่บทสัญญาอนุญาตแบบเดียวกันเสมอ

ผู้เขียน

- ภาพสินธุ์ - อ.อภิตี ดอนอ่อนแก้ว คณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยภาพสินธุ์
- นครราชสีมา - ผศ.ทิพย์วารี สมนอก มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผศ. ดร.กนกพร นิยมพลี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
และ ดร.ทิพย์มล ไตรยุทธ
- นราธิวาส - นายนิรุจน์ พรหมพูล หัวหน้างานประชาสัมพันธ์และวิจัย ศูนย์วิจัยและนวัตกรรม มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์
- ปัตตานี - สุกัญญา สุขสุพันธ์
- พัทลุง - พรรณทิพย์ เพชรมาก
- พิษณุโลก - ผศ. ดร.ยุวรงค์ จันทรวิจิตร
- มุกดาหาร - ดร.ทิวากร เหล่าลือชา และ ดร.ปิยะนุช ทวีสุข
- ยะลา - ผศ. ดร.เกสรี ลัดเลีย และคณะ
- ร้อยเอ็ด - ผศ. ดร.ชัยรินทร์ สมพร มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
หัวหน้าโครงการย่อยที่ 1 การพัฒนาพืชเกษตรเศรษฐกิจมูลค่าสูง เพื่อยกระดับเศรษฐกิจชุมชน และ
ดร.รัตนวดี เศรษฐจิตร สาขาวิชาการสื่อสารเพื่อเศรษฐศาสตร์
วิทยาลัยนวัตกรรมการสื่อสารสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ลำปาง - ปุณณภัส อ่องพะ
- สกลนคร - อาจารย์ภานุวัฒน์ บุญตาท้าว หัวหน้าโครงการ
อารยเกษตรแก้จนและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนทุกช่วงวัย
และ นายแสนสุรีย์ เชื้อวังคำ ทีม ARM โครงการกลาง
- สุรินทร์ - ผศ. ดร.นิศานาถ แก้ววินัด
รองผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยี
สารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

คำนำ



หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) มีความมุ่งมั่นในการเสริมสร้างศักยภาพให้คนและชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถพัฒนาพื้นที่ที่มีความยั่งยืนในมิติสังคม เศรษฐกิจ ด้วยชุดความรู้ จากงานศึกษาวิจัยที่มาจากความร่วมมือกับคณะนักวิจัยในสถาบันอุดมศึกษา ทั่วประเทศที่ต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ภายใต้การดำเนินการดังกล่าว บพท. ได้สนับสนุนให้เกิดเชื่อมโยงกลไกการทำงานของสถาบันวิชาการ ในลักษณะการโค้ชเพื่อเสริมคิด (Cognitive Coaching) และการสนับสนุน การสร้างกระบวนการเรียนรู้ระหว่างกัน (Peer Learning) รวมถึง การสังเคราะห์ชุดองค์ความรู้ที่เกิดจากปฏิบัติการ (Practical Base) ในมิติที่หลากหลายไม่ว่าจะเป็นแนวคิด SLF (Sustainable Livelihood Framework) หรือกรอบแนวคิดการดำรงชีพอย่างยั่งยืนที่เป็นแนวทาง ในการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาความยากจน ระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุน การตัดสินใจ (Decision Support System : DSS)

ภายใต้หลักการทำงานมุ่งเน้นการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนา เชิงพื้นที่ ต้องมีโครงสร้างของความรู้ (Body of Knowledge) ไม่ว่าจะเป็น ระบบข้อมูล องค์ความรู้ กลไก กติกา ที่มีลักษณะเป็นพลวัต (Dynamic) ซึ่งต้องอาศัยการประกอบสร้างพลังชุดใหม่ ๆ กลไกภาคีใหม่ ๆ (Key Agent) พลังของการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม รวมถึงพลังของการหมุนเกลียว กลไกตลาด (Marketing Driven) ที่ต้องอาศัยแรงฉุด แรงผลักให้ หน่วยครัวเรือน (Household Unit) ได้เกิดรายได้ คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาโมเดลเศรษฐกิจในระดับครัวเรือน รวมถึง โมเดลอาชีพครัวเรือนที่สอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่ ที่ต้องสะท้อน ให้เห็นถึงชุดองค์ความรู้ในลักษณะ (Knowledge Stock) ที่จะสามารถ รองรับรูปแบบการพัฒนาศักยภาพของคนยากจนในมิติต่าง ๆ ได้อย่าง สอดคล้องกับบริบทของสังคม ท้องถิ่นนั้น ๆ อย่างมีพลัง



ดังนั้นเอง การขับเคลื่อนพื้นที่วิจัยเชิงยุทธศาสตร์เพื่อจัดความยากจน และสร้างโอกาสทางสังคม จึงเป็นความท้าทายร่วมของการทำงานร่วมกัน ระหว่างสถาบันการศึกษา ภาคส่วนต่าง ๆ ที่ต้องผลักดันและสร้างกระบวนการ พัฒนาและยกระดับศักยภาพ (Capacity Building and Empowerment) ให้กับคน กลุ่มชาวบ้าน รวมถึงผู้คนที่ขาดโอกาสในการเข้าถึงการพัฒนา ในมิติต่าง ๆ ขณะเดียวการทำงานดังกล่าวต้องค้นหาศักยภาพของกลไกที่เป็น พลังสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพื้นที่ (Are base Mechanisms) ที่จะเข้ามาเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนงานต่อไปในอนาคต ความท้าทาย อีกประการคือ การสังเคราะห์เพื่อขับเคลื่อนเชิงนโยบายที่ต้องแสดงให้เห็น แนวโน้มของสัดส่วนคนจน ครึ่งเรือนยากจน รายได้คนจน รวมถึงการออกแบบ พัฒนาเศรษฐกิจรายกลุ่ม (Sector) ของจังหวัด ที่เชื่อมโยงเศรษฐกิจระดับ รายครัวเรือนเข้ากับรายอุตสาหกรรมเชิงพื้นที่ (Area-based Industrial)

ท้ายที่สุด ปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จมาจากยุทธศาสตร์ การขับเคลื่อนงานวิจัย ซึ่งเกิดจากศักยภาพและการปรับตัวภายใน มหาวิทยาลัย รวมถึงบทบาทที่สำคัญของสถาบันวิชาการที่ต้องทำหน้าที่ เป็นหน่วยสนับสนุนชุดความรู้ (Academic Backup) ที่ต้องมีความแข็งแกร่ง และมีจุดยืนที่ชัดเจน เพื่อที่จะสะท้อนรวมถึงสังเคราะห์ให้เกิดยุทธศาสตร์ เพื่อจัดความยากจนและสร้างโอกาสทางสังคมทั้งในเชิงนโยบาย รวมถึง รูปธรรมในระดับพื้นที่อย่างมีนัยสำคัญ ต่อไป

สารบัญ

- | | | | |
|----|---|----|---------------------------------------|
| 8 | มุกดาหาร
“ต้า” ยาวชนเมืองมุกดาหาร
และครอบครัว | 32 | นครราชสีมา
พวงเพชร แก้ววิเศษ |
| 12 | พัทลุง
ป้าเพียร จันทร์แก้ว | 36 | กาฬสินธุ์
สมชัย ทองจรัส |
| 16 | ร้อยเอ็ด
ไพเราะ เอ็นดู | 40 | ปัตตานี
“แบเลาะ” อับดุลเลาะ ญูนิง |
| 20 | ลำปาง
ลุงหล้า กันทะเขียว | 44 | สกลนคร
“แม่กุด” บุญเรียบ อุ่นพิมพ์ |
| 24 | ยะลา
อารีนา ยะสา | 48 | พิษณุโลก
นิตยา |
| 28 | สุรินทร์
รามาวดี อินอุไร | 52 | นราธิวาส
“แบสมพร” สมพร แสนคำมา |

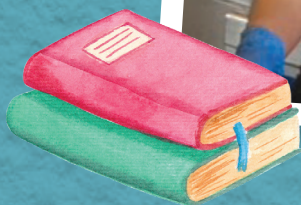




กลุ่มตัวอย่าง :

พลังปัญญา ภาคิ แก่หนี้ แก่จน

มุกดาหาร



"ต้า"

เขวชนเมืองมุกดาหาร และครอบครัว



เขวชนเมืองมุกดาหาร และครอบครัว

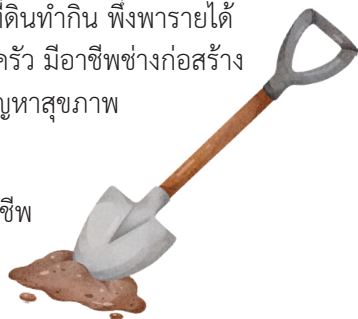


ดร.ทิวากร เหล่าลือชา และ ดร.ปิยะนุช ทวีสุข



การลดปัญหายากจนข้ามรุ่น :

- 1 “ต้า” เป็นเยาวชน ในครอบครัวยากจน มีสมาชิกในครัวเรือนรวม 4 คน พ่อ-แม่-ต้า-น้องสาว
- 2 สถานะครอบครัวมีความเปราะบางสูง ชดส้นที่ดินทำกิน พึ่งพารายได้จากแหล่งเดียว คือคุณพ่อที่เป็นหัวหน้าครอบครัว มีอาชีพช่างก่อสร้าง มีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 7,000 บาท คุณแม่มีปัญหาสุขภาพ และไม่ได้ประกอบอาชีพ ไม่มีรายได้
- 3 ขาดโอกาสทางการศึกษา และพัฒนาทักษะอาชีพ



บทบาทโครงการวิจัย :

วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ได้นำประเด็นปัญหาเชื่อมโยงส่งต่อความร่วมมือกับกองทุนเพื่อความร่วมมือกับกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) เพื่อแก้ปัญหาข้อจำกัดด้านการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา อันเนื่องมาจากความยากจน ทำให้ “ต้า” สามารถเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรอนุปริญญา สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร โดย กสศ. สนับสนุนทุนการศึกษาตลอดหลักสูตร 3 ปี และมีโอกาสหารายได้เสริม วันละ 200 บาท ด้วยการทำงานพิเศษ นอกชั่วโมงเรียน





นอกจากนั้นทางโครงการยังได้เชื่อมโยงความร่วมมือกับกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน สร้างโอกาสให้ “ต้า” ได้ฝึกทักษะอาชีพ คู่ขนานไปกับการศึกษา ในวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ทำให้ “ต้า” ได้วุฒิปัตรี 2 ฉบับ คือวุฒิปัตรีอนุปริญญา จากวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร และวุฒิปัตรีทักษะอาชีพจากกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ซึ่งส่งผลให้ได้รับค่าตอบแทนการทำงานเพิ่มพิเศษจากเฉลี่ยวันละ 300 บาท เป็น 450 บาท

ปัจจุบัน “ต้า” สำเร็จการศึกษาแล้ว และทำหน้าที่ “ผู้ช่วยผู้จัดการ” ร้านสเวนเซ่นส์ (Swensen) สาขาโรบินสัน มุกดาหาร เป็นแหล่งรายได้เพิ่มเติมแก่ครอบครัว และสามารถจัดสรรรายได้ไปปรับปรุงบ้าน ยกระดับคุณภาพชีวิตครอบครัวให้ดีขึ้น

คณาจารย์นักวิจัย ได้เชื่อมโยงความร่วมมือกับสำนักงานจัดหางานจังหวัดมุกดาหาร เพื่อสร้างโอกาสการได้รับจ้างทำงานเพิ่มขึ้นแก่ **คุณพ่อ “ต้า”** ทำให้มีรายได้จากการรับจ้างเพิ่มขึ้นเฉลี่ยเดือนละ 5,000 บาท และเชื่อมโยงความร่วมมือกับสำนักงานเกษตรอำเภอเมืองมุกดาหาร ในการเสริมความรู้ในการปลูกผัก เลี้ยงไก่ไข่ พร้อมกับสนับสนุนปัจจัยการผลิตให้แก่**ครอบครัว “ต้า”** ซึ่งมีส่วนช่วยลดภาระรายจ่ายของครอบครัวลงได้ถึงเดือนละ 500 บาท





ผลลัพธ์/ผลสัมฤทธิ์ :



ผู้ช่วยผู้จัดการ



- 1 “ต้า” ได้รับโอกาสทางการศึกษา
ได้รับการพัฒนาทักษะอาชีพ
มีอาชีพและรายได้ที่มั่นคง

- 2 ครอบครัว “ต้า”
มีรายได้ที่เพิ่มขึ้น
มีความมั่นคงมากขึ้น
มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น



- 3 ครอบครัว “ต้า” มีภาระรายจ่ายลดลง



ต่อเติมบ้านจากการประกอบอาชีพ



ปลูกผักและเลี้ยงไก่





กลุ่มตัวอย่าง :

พลังปัญญา ภาคิ แก่หนึ่ แก่จน

พัทลุง



ป้าเพ็ชร จันทรแก้ว

อายุ 67 ปี



สมาชิกโรงเรียนผู้สูงอายุ ต.ควนขนุน อ.เขาชัยสน จ.พัทลุง



พรรณทิพย์ เพชรมาก



จากฐานทุนภูมิปัญญา สู่การพัฒนารายได้ :

- 1 มีฐานความรู้ภูมิปัญญารำโนรา ที่รับการถ่ายทอดจากคุณปู่และคุณพ่อ
- 2 มีบ้านและมีที่ทำกินของตัวเอง รับมรดกตกทอดมาจากบุพการี
- 3 มีรายได้ไม่สม่ำเสมอ เฉลี่ยเดือนละ 1,875 บาท จากการตัดยาง สมทบกับเบี้ยผู้สูงอายุ และสิทธิประโยชน์จากบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ
- 4 มีปัญหาสุขภาพ
- 5 ขีดความสามารถในการเข้าถึงสวัสดิการภาครัฐอยู่ในวงจำกัด



บทบาทโครงการวิจัย :

โครงการวิจัย “น้ำพุร้อนโอบสุข” สร้างมูลค่าเครือข่ายท่องเที่ยว พัทลุงสู่มหานครแห่งสุขภาวะ เพื่อยกระดับเศรษฐกิจจากรากสู่โลก ภายใต้แผนโครงการการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเบ็ดเสร็จและแม่นยำในจังหวัดพัทลุง โดยมหาวิทยาลัยทักษิณ ภายใต้การสนับสนุนทุนวิจัยจาก หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) มุ่งต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้วยนวัตกรรม เทคโนโลยี ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และความเป็นสุขภาวะดีของชุมชน ที่ต้อนรับนักท่องเที่ยว มาใช้ในการพัฒนาอาชีพและยกระดับรายได้ แก่ครัวเรือนยากจนในชุมชน



กระบวนการขับเคลื่อนโครงการวิจัย :

คณาจารย์นักวิจัย บูรณาการความร่วมมือภาคีภาคราชการ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมในพื้นที่ ตั้งแต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอ สมาคม ผู้ประกอบการท่องเที่ยว สภาการท่องเที่ยว ศาสนาสถานในพื้นที่ และขยายผล ไปทำความร่วมมือกับมหาวิทยาลัย KITAKHUSHU และสมาคมการท่องเที่ยว KITAKHUSHU แห่งประเทศญี่ปุ่น ให้เข้ามาช่วยพัฒนาแหล่งน้ำพุร้อน เขาชัยสน ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบออนเซ็น เพื่อส่งเสริมสุขภาพ ชุมชน รู้ ทั้งการดูแลสุขภาพ การพัฒนาทักษะอาชีพจากฐานทุนวัฒนธรรม “**พัทลุงเมืองศาสตร์ศิลป์ ถิ่นหนังลุงโนรา**” และภูมิปัญญาในท้องถิ่น ถ่ายทอดแก่กลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ สำหรับนำไปพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างอาชีพที่มั่นคง สร้างรายได้ที่ยั่งยืน ชุมชนรู้ที่นักวิจัยส่งเสริม ชื่น มีทั้งการร้อยลูกปัดโนรา โนราเทอร่าปี ที่ประยุกต์ทำรำยรำมโนราไปใช้ ในการนวด การทำลูกประคบและน้ำมันนวด จากตำรายาสำนักเขาอ้อ ลายผ้าอัตลักษณ์ถิ่นเขาชัยสน





พลัฟร์/พลัสมุทรี :

1 ป้าเพียร มีสุขภาพะดีขึ้น

มีรายได้สม่ำเสมอจากการร้อยลูกปัดโนรา



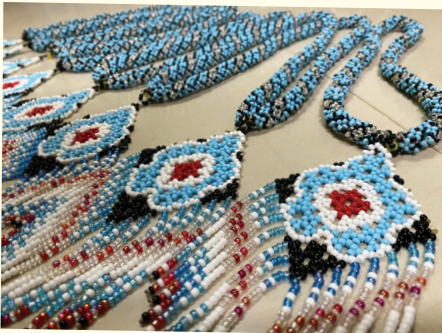
2 ป้าเพียร มีรายได้ดีขึ้นจากเฉลี่ย

เดือนละ 1,875 บาท เป็น เดือนละ 3,000 บาท



3 เกิดเศรษฐกิจหมุนเวียนในชุมชน จากผลิตภัณฑ์ชุมชน

บนฐานทุนศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น อาทิ
สร้อยคอ สร้อยคอมือจากลูกปัดโนรา มันทาราจากลูกปัดโนรา
ลูกประคบสมุนไพร น้ำมันนวด



ร่อยเอ็ด



ไพอเราะ เอ็นดู

อายุ 42 ปี

📍 เกษตรกรบ้านเขวา ต.ทุ่งทอง อ.เกษตรวิสัย จ.ร้อยเอ็ด



พศ.ดร.ชัยรินทร์ สมพร และ ดร.รัตนวดี เศรษฐจิตร



ฐานทุนความรู้ทักษะ: สู่การพัฒนารายได้ :

- 1 พื้นฐานความรู้ระดับอาชีวศึกษา ด้านบัญชี
- 2 มีประสบการณ์การทำงานในบริษัทเอกชน นานนับสิบปี
- 3 สามีเป็นผู้บริหารองค์กรปกครองท้องถิ่น (ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน)
- 4 มีปัญหาสุขภาพ



บทบาทโครงการวิจัย :

โครงการวิจัยการพัฒนาโมเดลแก๊จน ด้วยเกษตรเศรษฐกิจมูลค่าสูง เพื่อยกระดับเศรษฐกิจชุมชน จ.ร้อยเอ็ด โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ภายใต้การสนับสนุนทุนดำเนินการจาก หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) ได้นำข้อค้นพบไประดมความเห็นร่วมกับกลุ่มเป้าหมายของโครงการวิจัย เพื่อออกแบบกระบวนการแก้ไขความยากจนที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตชุมชน และบริบทพื้นที่ร่วมกัน





กระบวนการขับเคลื่อนโครงการวิจัย :

คณะวิจัย นำข้อค้นพบจากการสืบค้นสอบถาม ทุน 5 มิติ (ทุนมนุษย์-ทุนกายภาพ-ทุนธรรมชาติ-ทุนสังคม-ทุนเศรษฐกิจ) ของกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่วิจัย ไปจัดเวทีประชาคม ร่วมคิด-ร่วมออกแบบกระบวนการแก้ไขความยากจน และร่วมลงมือทำ โดยคณะนักวิจัย ทำหน้าที่พัฒนาชุดความรู้ พัฒนาทักษะอาชีพ และบูรณาการความร่วมมือเครือข่ายภาคีในพื้นที่ เข้ามา ร่วมขับเคลื่อนกระบวนการแก้ไขความยากจน ชุดความรู้ที่ถ่ายทอดแก่กลุ่มเป้าหมาย มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะอาชีพเกษตรกรรม บนฐานทรัพยากรในพื้นที่ และเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ ตลอดจนส่งเสริมการรวมกลุ่มจัดการกันเอง การจัดทำบัญชีต้นทุน ในการทำเกษตรกรรม บนที่ดินสาธารณะ รวมทั้งการพัฒนาตลาดชุมชน สำหรับรองรับการกระจายผลผลิตจากแปลงเกษตร โดยตั้งศักยภาพด้านการบัญชีของกลุ่มตัวอย่าง มาใช้ให้เกิดประโยชน์





ผลลัพธ์/ผลสัมฤทธิ์ :

- 1 รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน
เพิ่มขึ้นเดือนละ 2,071 บาท
- 2 มีรายได้เพียงพอกับภาระค่าใช้จ่ายแต่ละเดือน
มีสุขภาพกาย-สุขภาพใจดีขึ้น



- 3 ได้รับการยกย่องให้เป็นผู้ประสานงานพื้นที่
แก้ไขปัญหาความยากจน ต.ทุ่งทอง อ.เกษตรวิสัย จ.ร้อยเอ็ด



- 4 เกิดระบบการจัดสรรปันส่วนผลผลิตบนฐานคุณธรรมในชุมชน
โดยผลผลิต ร้อยละ 75 สำหรับขาย ร้อยละ 20 สำหรับบริจาค
และร้อยละ 5 เพื่อสำหรับการสูญเสีย



- 5 เกิดตลาดชุมชน





กลุ่มตัวอย่าง :

พลังปัญญา ภาคิ แก่หนี้ แก่จน

ลำปาง



ลุงเล้า กัษตะเงี้ยว



ชุมชนบ้านปางป๋วย หมู่ 2 ต.นาสัก อ.แม่เมาะ จ.ลำปาง



บุญภัส อ่องพะ



ฐานทุนทักษะพัฒนาอาชีพเพิ่มรายได้ :

- 1 ไม่มีที่ดินทำกิน-ไม่มีบ้าน
- 2 ประทับชีวิตด้วยรายได้จากการรับจ้างขายแรงงาน ที่ไม่มีความมั่นคง
- 3 มีทักษะอาชีพเผ่าถ่าน จากวัสดุไม้ไผ่เหลือทิ้ง
- 4 เป็นสมาชิกในชุมชนที่มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเกื้อกูล



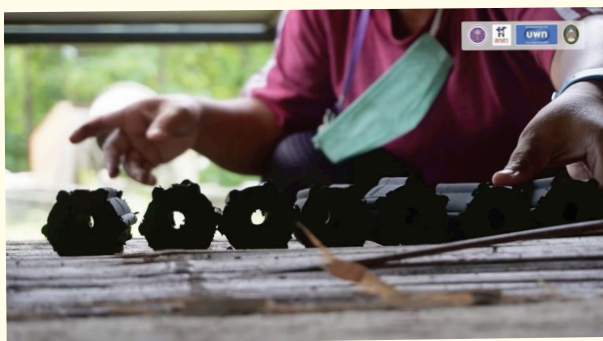
บทบาทโครงการวิจัย :

โครงการขจัดความยากจนและยกระดับคุณภาพชีวิตด้วยเทคโนโลยี และนวัตกรรมด้วยแนวทางจักรวาลไผ่ พื้นที่จังหวัดลำปาง ของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ภายใต้การสนับสนุนทุนวิจัยจาก หน่วยบริหาร และจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) มุ่งดำเนินบทบาท ให้การสนับสนุนกระบวนการพัฒนาการแปรรูปไม้ไผ่ ที่เป็นทรัพยากรพื้นฐาน ของชุมชนกลุ่มเป้าหมาย ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสม เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต สร้างความมั่นคงด้านอาชีพและรายได้ แก่กลุ่มเป้าหมาย ภายใต้ห่วงโซ่คุณค่าแก้ปัญหาความยากจนตามแนวทาง จักรวาลไผ่



กระบวนการขับเคลื่อนโครงการวิจัย :

คณะวิจัย พัฒนต่อยอดองค์ความรู้การแปรรูปไข่ ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน ซึ่งสืบทอดกันมากกว่า 30 ปี ควบคู่ไปกับการพัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรม สร้างมูลค่าเพิ่มจากไข่ ซึ่งเป็นทรัพยากรพื้นฐานของชุมชน เพื่อถ่ายทอดแก่ชุมชนเป้าหมาย สำหรับสร้างโอกาสด้านอาชีพเพิ่มรายได้ แก้ปัญหาความยากจน โดยเชื่อมโยงความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาสังคมในพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งร่วมมือกับกองทุนพัฒนารอบโรงไฟฟ้าแม่เมาะ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) สนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มของคนในชุมชน โดยการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปไข่ไก่และถ่านอัดแท่ง ตำบลนาสัก และสนับสนุนให้ครัวเรือนคนจนเข้าไปอยู่ในกระบวนการผลิตถ่านซอสไข่ไก่ และการแปรรูปเป็นถ่านอัดแท่งเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม





ผลลัพธ์/ผลสัมฤทธิ์ :



- 1 **ลุงหล้า** มีความมั่นคงกับอาชีพเผ่าถ่าน
- 2 **ลุงหล้า** มีความสม่ำเสมอด้านรายได้จากการขายถ่าน เฉลี่ยวันละ 1,300 บาท
- 3 **ลุงหล้า** มีความมั่นคงทางสังคม ในฐานะสมาชิกวิสาหกิจชุมชนแปรรูปไม้ไผ่ และถ่านอัดแท่ง ต.นาสัก
- 4 **ลุงหล้า** มีความสุข มีความภูมิใจในขีดความสามารถดูแลตัวเอง



ยะลา



อารีนา ชะลา

หญิงสาวมุสลิม อายุ 30 ปี

ต.วังพญา อ.รามัน จ.ยะลา



พศ.ดร.เกสรี ลัดเลี้ย และคณะ



ฐานปฏิบัติการพัฒนาชุมชน พัฒนาอาชีพเพิ่มรายได้ :

- 1 มีพื้นฐานความรู้ด้านบัญชี และทักษะการสื่อสาร
- 2 ทำหน้าที่แม่บ้าน ไม่ประกอบอาชีพ ไม่มีรายได้ พึ่งพาการเลี้ยงดูจากสามี



บทบาทโครงการวิจัย :

โครงการวิจัย “การพัฒนาพื้นที่วิจัยเชิงยุทธศาสตร์เพื่อขจัดความยากจน และสร้างโอกาสทางสังคมยะลา ระยะที่ 2 ปีที่ 2” ในปี 2567 โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ภายใต้การสนับสนุนทุนวิจัยจาก หน่วยบริหาร และจัดการทุนเพื่อการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) มุ่งแก้ปัญหาความยากจนยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มเป้าหมายให้ดีขึ้น ด้วยการสร้างอาชีพเสริมบนฐานทรัพยากรและภูมิปัญญาที่มีอยู่ในพื้นที่ เพื่อลดความเสี่ยงจากการพึ่งพาแหล่งรายได้จากการเกษตรกรรมที่ไม่มีความมั่นคง





กระบวนการขับเคลื่อนโครงการวิจัย :



คณะวิจัย ศึกษาค้นคว้าองค์ความรู้พัฒนาการใช้ประโยชน์ **“เตยหนาม”** ซึ่งเป็นพืชที่มีอยู่ทั่วไปในพื้นที่ ผสมผสานกับภูมิปัญญาชาวบ้านในพื้นที่ ซึ่งมีทักษะพื้นฐานการสานเสื่อ ที่เป็นมรดกตกทอดจากบุพการี ไปริเริ่มพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนจากเตยหนาม ขณะเดียวกันก็พัฒนาทักษะการผลิตงานกราฟท์ โดยประยุกต์ลวดลายที่เป็นอัตลักษณ์ท้องถิ่น คือ ลายรวงข้าว และลายวิธีพูลานควาย ไปสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย ทั้งผ้าพันคอ กระเป๋า เสื้อผ้า ตลอดจนงานปักบนวัสดุเตยหนาม

คณะวิจัย ยังส่งเสริมให้กลุ่มเป้าหมายรวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มกราฟท์ วังพญา และตั้งศักยภาพด้านการบัญชีและการสื่อสารของกลุ่มตัวอย่าง **“อารีนา ยะสา”** มาเสริมความเข้มแข็งของกลุ่ม ในฐานะผู้จัดทำบัญชี และทำการตลาดสินค้าออนไลน์ ซึ่งสามารถผลักดันให้ผลิตภัณฑ์กลุ่มกราฟท์ วังพญา วางจำหน่ายบนแพลตฟอร์มออนไลน์ที่เป็นแหล่งรวมสินค้าหัตถกรรมของช่างฝีมือทั่วโลก อย่าง **“Ety Marketplace Platform”** ได้เป็นผลสำเร็จ





ผลลัพธ์/ผลสัมฤทธิ์ :

- 1 **อารีนา ยะสา** ได้ใช้ความรู้ประกอบอาชีพ เสริมความเข้มแข็งแก่กลุ่มกราฟทวิงพญา และเปลี่ยนสถานะจาก “ภาระ” เป็น “พลัง” สร้างรายได้เพิ่มเติมให้ครอบครัว
- 2 ผลผลิตของของกลุ่มกราฟทวิงพญา ได้รับการยอมรับทั้งในระดับจังหวัดและระดับภูมิภาค ก่อเกิดรายได้ และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
- 3 กลุ่มกราฟทวิงพญา ได้รับรางวัล “รางวัลชนะเลิศ” ในการคัดเลือกจากสถาบันเกษตรกรดีเด่นระดับจังหวัด สาขากลุ่มแม่บ้านเกษตรกร



สุรินทร์



รามาดี อินอุไร

▶ ประสานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผักอินทรีย์แก่จน ชุมชนยะวีก
ต.ยะวีก อ.ชุมพลบุรี จ.สุรินทร์



พศ. ดร.นิศานาก แก้ววินัด



ฐานทุนทักษะพัฒนากลุ่มอาชีพเพิ่มรายได้ :

- ① ว่างงาน
- ② ไม่มีที่ทำกิน
- ③ เป็นหนี้
- ④ มีประสบการณ์จากการทำงานรับจ้างขายแรงงาน
- ⑤ มีทักษะในการเรียนรู้
- ⑥ มีภาวะความเป็นผู้นำ



บทบาทโครงการวิจัย :

โครงการวิจัย “การยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตพื้นที่
ทุ่งกุลาร้องไห้จังหวัดสุรินทร์ ด้วย “ผักอินทรีย์แก้จน” สู่อารมณ์พึ่งพาตนเอง
อย่างยั่งยืน” ในพื้นที่ตำบลละวิล อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดสุรินทร์ โดย
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ภายใต้การสนับสนุนทุนวิจัยจาก หน่วยบริหาร
และจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) มุ่งพัฒนาชุดความรู้
การทำเกษตรกรรม ที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ ถ่ายทอดแก่ครัวเรือนคนจน
กลุ่มเป้าหมาย โดยเชื่อมโยงความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่ เพื่อสร้าง
อาชีพ สร้างรายได้ที่มั่นคงยั่งยืน แก่ครัวเรือนคนจนกลุ่มเป้าหมาย



กระบวนการขับเคลื่อนโครงการวิจัย :

คณะวิจัย สืบค้น สอบทานข้อมูลครัวเรือนคนจนกลุ่มเป้าหมายจาก TPMAP/ PPPConnex และ Surin Poverty Data Base โดยคัดกรอง ครัวเรือนคนจนกลุ่มเป้าหมาย ร่วมกับคณาจารย์โรงเรียนบ้านยะวิก และ คณะพระภิกษุสงฆ์ตำบลยะวิก ควบคู่ไปกับการออกแบบการทำงาน ให้เกิดการบูรณาการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่ ประกอบด้วย คณะกรรมการบริหารศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคน ทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จ.สุรินทร์ (ศจพ.จ.สุรินทร์) คณะสงฆ์จังหวัดสุรินทร์ โรงเรียน องค์การปกครองท้องถิ่น ภายใต้งลไก **“บ้าน-วัด-โรงเรียน-และส่วนราชการ”**

การขับเคลื่อนโครงการวิจัย ดำเนินไปภายใต้กิจกรรม **“การปลูก ผักอินทรีย์แก้จน”** ที่มุ่งเน้นให้ครัวเรือนยากจนมีความรู้ในการบริหารจัดการแปลงเพาะปลูก การเตรียมดิน การหมักดิน การทำปุ๋ยคอกหมัก การทำน้ำหมักชีวภาพ การทำสารชีวภัณฑ์ วิธีการเพาะปลูก และการเก็บเกี่ยว เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ ดีต่อสุขภาพ เป็นฐานรายได้ ลดรายจ่าย และ ปลดหนี้

คณะผู้วิจัยยังพัฒนาเทคโนโลยีการบริหารจัดการน้ำ เทคโนโลยีการผลิต เมล็ดพันธุ์ผัก นวัตกรรมปฏิทินปลูกผักตลอดปี นวัตกรรมธนาคารเมล็ดพันธุ์ นวัตกรรมวิศวกรสังคม นวัตกรรมตลาดสีเขียวชุมชน นวัตกรรมการตลาด ออนไลน์ และนวัตกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อเป็นหลักประกัน ความมั่นคงด้านอาชีพ และรายได้แก่ครัวเรือนยากจนกลุ่มเป้าหมาย เมื่อต้อง เผชิญกับภัยพิบัติแล้ง-น้ำท่วม-ดินเค็ม

“รามาวดี อินอุไร” ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อน โครงการวิจัย และมีบทบาทอย่างสำคัญในการก่อร่างรวมกลุ่มครัวเรือน คนจนกลุ่มเป้าหมาย จัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์แก้จน ชุมชนยะวิก และ กองทุนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์แก้จน ชุมชน ยะวิกที่ครัวเรือนคนจนกลุ่มเป้าหมายที่เป็นสมาชิกออกแบบการบริหาร จัดการกันเอง สำหรับหล่อเลี้ยงสภาพคล่องแก้ปัญหาความขัดสนกันเอง ของครัวเรือนคนจนกลุ่มเป้าหมาย



ผลลัพธ์/ผลสัมฤทธิ์ :

- 1 กลุ่มตัวอย่าง มีความมั่นคงด้านอาชีพ และมีความสม่ำเสมอด้านรายได้
- 2 กองทุน “กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์แก่นจันทน์ ชุมชนยะวิ็ก”
ที่เกิดขึ้นจากเงินสมทบบำรุงแปลงผักตามสัญญาประชาคม
อัตราแปลงละ 10 บาท/เดือน
- 3 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์แก่นจันทน์ ชุมชนยะวิ็ก
- 4 ศูนย์เรียนรู้เกษตรอินทรีย์แก่นจันทน์ ชุมชนยะวิ็ก





กลุ่มตัวอย่าง :

พลังปัญญา ภาคิ แก่หนี้ แก่จน

นครราชสีมา



พวงเพชร แก้ววิเศษ

อายุ 55 ปี



81 หมู่ 5 บ้านโนนกกอก ต.สามเมือง อ.สีดา จ.นครราชสีมา



พศ.ทิพย์วาริ์ สงนอก, พศ. ดร.กนกพร จิมพลี
และ ดร.ทิพย์มล ไตรยุทธ



จากฟังฟัง พัฒนาสู่การพึ่งตนเอง :

- 1 พิจาร เป็นใบ
- 2 ดำรงชีพด้วยเบี้ยยังชีพคนพิการ
และเงินช่วยเหลือจากน้องสาวที่ไม่สม่ำเสมอ
- 3 โดดเดี่ยว ไร้คนเหลียวแล



บทบาทโครงการวิจัย :

โครงการวิจัยพัฒนาและยกระดับแพลตฟอร์มเพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจน จ.นครราชสีมา ภายใต้โครงการย่อย “การส่งเสริมการปลูกผักยกแคร่ เพื่อสร้างรายได้ให้กับครัวเรือนยากจน” โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ด้วยการสนับสนุนทุนวิจัยจาก หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) มุ่งสร้างความมั่นคงด้านอาชีพ และรายได้แก่ครัวเรือนคนจนเป้าหมาย ด้วยชุดความรู้การปลูกผัก ที่สามารถสร้างรายได้ต่อเนื่องตลอดทั้งปี



กระบวนการขับเคลื่อนโครงการวิจัย :

คณะวิจัย ร่วมกับชุมชน และภาคีเครือข่ายในพื้นที่ศึกษาวิเคราะห์ และสอบถามข้อมูลครัวเรือนยากจน และครัวเรือนเปราะบางกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ แล้วออกแบบกระบวนการแก้จน ด้วยโมเดลฝึกแปลงรวม ส่งเสริมทักษะการแปลงผักยกแคร่ ช่วยให้ครัวเรือนยากจนที่เข้าร่วมโครงการสามารถสร้างรายได้จากการขายผักได้ทุกฤดูกาลและไม่เสียหาย หากเกิดภัยจากน้ำท่วม ส่งเสริมการขายในตลาดของชุมชน

“พวงเพชร แก้ววิเศษ” กลุ่มตัวอย่างและเป็นครัวเรือนเปราะบางที่เป็นหญิงพิการทางการได้ยิน-เป็นใบ้ วัย 55 ปี ใช้ชีวิตอย่างโดดเดี่ยว ถูกชักชวนให้เข้าร่วมโครงการ และเข้าร่วมกิจกรรมปลูกผักแปลงรวม ทำแปลงผักยกแคร่ การทดลองเพาะกล้าผัก การทำปุ๋ยจุลินทรีย์ การผสมดิน และเตรียมดินเพื่อปลูกผัก ตลอดจนนำไปทดลองปลูกผักตามขั้นตอนอย่างประณีต ด้วยความมุ่งมั่น ตั้งใจ ใฝ่รู้ ช่างสังเกต จดจำ และลงมือทำ





ผลลัพธ์/ผลสัมฤทธิ์ :

- 1 “พวงเพชร” หลุดพ้นจากความโดดเดี่ยว ได้รับการยอมรับ และได้รับโอกาสจากชุมชน มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับสมาชิกในชุมชน
- 2 “พวงเพชร” มีรายได้จากการขายผัก อย่างสม่ำเสมอ เดือนละ 2,000 - 3,000 บาท เพิ่มจากเบี้ยยังชีพคนพิการ และ เงินช่วยเหลือจากน้องสาว
- 3 “พวงเพชร” มีความภูมิใจและเชื่อมั่น ในขีดความสามารถพึ่งพาตัวเอง





กลุ่มตัวอย่าง :

พลังปัญญา ภาคิ แก่หนี้ แก่จน

กาฬสินธุ์



สมชัย ทองจรัส



ต.สหัสขันธ์ อ.สหัสขันธ์ จ.กาฬสินธุ์



อ.อภิรดี ดอนอ่อนเบา



ฐานทุนทักษะพัฒนากลุ่มอาชีพเพิ่มรายได้ :

- 1 ประสบอุบัติเหตุตกจากที่สูง สูญเสียโอกาสทำงานก่อสร้าง
สูญเสียความมั่นคงด้านรายได้
- 2 ประทังชีวิตด้วยการรับจ้างขายแรงงานในท้องถิ่น
มีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 4,000 - 5,000 บาท
- 3 ภรรยา ป่วยมะเร็งระยะสุดท้าย
- 4 มีพื้นฐานทักษะความรู้ในการเพาะเห็ดฟาง



บทบาทโครงการวิจัย :

โครงการวิจัยการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไข
ปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัด
กาฬสินธุ์ ภายใต้โครงการเห็ดฟางเงินล้านแก้งจน โดยมหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
ด้วยทุนสนับสนุนจาก หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่
(บพท.) มุ่งออกแบบกิจกรรมแก้ปัญหาความยากจน ที่มีความสอดคล้อง
กับบริบทพื้นที่ และทุนดำรงชีพของครัวเรือนคนจนกลุ่มเป้าหมาย เพื่อ
ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการแก้ปัญหาความยากจน เป็นไปด้วย
ความเบ็ดเสร็จ แม่นยำ และยั่งยืน



กระบวนการขับเคลื่อนโครงการวิจัย :

คณะวิจัย สืบค้นสอบถามข้อมูลครัวเรือนคนจนกลุ่มเป้าหมาย ต.สหสัมพันธ์ อ.สหสัมพันธ์ ไปออกแบบกิจกรรมแก้จน ที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ และวิถีชีวิตคนจนกลุ่มเป้าหมาย โดยการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคีในพื้นที่ ตลอดจนครัวเรือนคนจนกลุ่มเป้าหมาย และได้บทสรุปกิจกรรมร่วมกัน คือโครงการเห็ดฟางเงินล้านแก้จน

สมชาย ทองจรัส ซึ่งมีทักษะพื้นฐานการเพาะเห็ดฟาง คือกลุ่มตัวอย่างที่คณะวิจัย และผู้นำชุมชนในพื้นที่เชิญชวนเข้าร่วมโครงการ ขณะเดียวกันกลุ่มตัวอย่างก็มีความสมัครใจเข้าร่วมโครงการ และมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาองค์ความรู้ ตลอดจนทักษะการเพาะเห็ดฟาง อีกทั้งยังมีน้ำใจช่วยทำหน้าที่เป็นนวัตกรชุมชน นำความรู้เรื่องการเพาะเห็ดฟางไปถ่ายทอดแก่ครัวเรือนยากจนในชุมชน



นางสาววิติพร พิกุลหอม

นักบริหารจัดการเชิงพื้นที่ อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์



ผลลัพธ์/ผลสัมฤทธิ์ :

- 1 กลุ่มตัวอย่าง มีรายได้เพิ่มขึ้น
จากเฉลี่ยเดือนละ 4,000 - 5,000 บาท
เป็นเดือนละ 15,468 บาท
- 2 กลุ่มตัวอย่าง มีความมั่นคงด้านรายได้และอาชีพ
- 3 เกิดโครงการร้อยดวงใจไทยห่มสันต์ วัดช่วยบ้าน บ้านช่วยวัด ท้องถิ่นช่วยหนุน
ปลูกต้นบุญต้นรักเงิน ข้าวสาร อาหารแห้ง ในลักษณะกองทุนบุญชุมชน
กองทุนบุญขยะ ขึ้นในชุมชน
- 4 ครูเห็นต้นแบบ



เจ้าอาวาสวัดดงสวาง



โครงการ “ร้อยดวงใจ ไทยห่มสันต์ วัดช่วยบ้าน บ้านช่วยวัด ท้องถิ่นช่วยหนุน”



บูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งวัด ชุมชน และท้องถิ่น





กลุ่มตัวอย่าง :

พลังปัญญา ภาคิ แก่หนี่ แก่จน

ปัตตานี



"แบเลาะ"
อับดุลเลาะ กูन्हิง



หมู่ 2 บ้านบางกง ต.ตาสีอ้าย อ.ยะหริ่ง จ.ปัตตานี



สุกัญญา สุขสุพันธ์



ฐานทุนกายภาพ สู่การยกระดับทักษะอาชีพเพิ่มรายได้ :

- 1 มีบ้านอยู่อาศัย มีที่ดินทำกินของตัวเอง
มีสมาชิกในครอบครัวรวมกัน 5 คน



- 2 แหล่งรายได้สำคัญมาจากการเลี้ยงแพะ
วัว ไก่พื้นบ้าน



- 3 หารายได้เสริมด้วยการรับจ้างกรีดยาง รับจ้างปลูกผักเลี้ยงสัตว์
ในโครงการฟาร์มตัวอย่าง ในสมเด็จพระนางเจ้าฯ
พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง



- 4 มีรายได้ไม่สม่ำเสมอ
- 5 พื้นฐานความรู้ระดับประถมศึกษา



บทบาทโครงการวิจัย :

โครงการการพัฒนาอาชีพการเลี้ยงแพะ-แกะแก่ชน เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยการพัฒนาและยกระดับการจัดการเชิงยุทธศาสตร์เพื่อขจัดความยากจนและสร้างโอกาสทางสังคม กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดปัตตานี ภายใต้การให้ทุนสนับสนุนการวิจัยจาก หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) เพื่อพัฒนาและยกระดับต้นทุนอาชีพการเลี้ยง แพะ-แกะ ของครัวเรือนยากจนเป้าหมาย ในพื้นที่ตำบลแหลมโพธิ์-ตาลีয়ার-บานา-บางตาวา-บางปู-น้ำบ่อ ให้มีรายได้เพิ่มขึ้น รวมถึงการลดต้นทุนรายจ่ายด้านอาหาร แพะ-แกะ



กระบวนการขับเคลื่อนโครงการวิจัย :

คณะวิจัย มุ่งศึกษาค้นคว้า และพัฒนาความรู้องค์รวม ที่เกี่ยวเนื่องกับการเลี้ยงแพะ-แกะ ตั้งแต่การสนับสนุนพ่อ-แม่พันธุ์ การทำอาหารแพะ-แกะ จากทรัพยากรในชุมชน การฉีดยาแพะ-แกะ แล้วถ่ายทอดแก่ครัวเรือนยากจน กลุ่มเป้าหมาย ผ่านการอบรม และศึกษาดูงาน โดยเชื่อมโยงความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่ ทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปศุสัตว์ เกษตรภาคเอกชน ภาคประชาสังคม เพื่อต่อยอดภูมิปัญญาดั้งเดิม เสริมทักษะการเลี้ยงแพะ-แกะให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพแก่ครัวเรือนกลุ่มเป้าหมาย

กรณีกลุ่มตัวอย่างครัวเรือนคนจน ในรายของ**นายอับลละ** ที่เข้าร่วมโครงการ ยังได้รับการสนับสนุนจากคณะวิจัย ช่วยขยายโอกาสการศึกษา แก่บุตรสาวให้ได้เข้าศึกษาหลักสูตรผู้ช่วยพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ ของมหาวิทยาลัย โดยทุนสนับสนุนการศึกษาของคณะพยาบาลศาสตร์ จนจบหลักสูตร เพิ่มโอกาสในการมีงานทำในสถานพยาบาลในพื้นที่ ซึ่งมีการตกลงความร่วมมืออยู่กับคณะพยาบาลศาสตร์





ผลลัพธ์/ผลสัมฤทธิ์ :

- 1 “แบเลาะ” และครอบครัว มีความรู้และมีทักษะการเลี้ยงดูแพะที่ถูกหลักวิชา
- 2 “แบเลาะ” และครอบครัว มีรายได้หมุนเวียนต่อเนื่องจากการขายแพะคุณภาพดี ในราคาที่ให้ผลตอบแทนดี
- 3 “แบเลาะ” และครอบครัว มีต้นทุนค่าอาหารและค่ารักษาพยาบาลแพะลดลง
- 4 ครอบครัว “แบเลาะ” มีความอบอุ่นจากการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูแพะร่วมกันของคนในครอบครัว





กลุ่มตัวอย่าง :

พลังปัญญา ภาติ แก่หนี้ แก่จน

สกลนคร



"แม่กุด"
บุญเรือน อุ่นพิมพ์

อายุ 64 ปี



หมู่ 9 ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร



อาจารย์ภาณุวัฒน์ บุญตาท้าว และ นายแสนสุรีย์ เชื้อวังคำ



จากฟังฟัง พัฒนาสู่การพึ่งตนเอง :

- 1 พิการมือ-เท้า แต่กำเนิด
- 2 กำพร้าบุพการีแต่วัยเยาว์
- 3 พักอาศัยในเพิงสังกะสี ที่ปลูกบนที่ดินน้ำสาว
- 4 พื้นฐานความรู้ประถมศึกษาปีที่ 4 พออ่านออกเขียนได้
- 5 ประทับชีวิตด้วยเบี้ยยังชีพคนพิการ
สมทบกับรายได้การรับจ้างขายแรงงาน
หาของป่า และทำนาข้าวเหนียวบนที่ดิน สปก.
- 6 ไม่มีความมั่นคงด้านอาชีพ และรายได้



บทบาทโครงการวิจัย :

**โครงการวิจัยอารยเกษตรแก่จน และพัฒนาคุณภาพชีวิตของคน
ทุกช่วงวัย จ.สกลนคร** โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ภายใต้การสนับสนุน
ทุนวิจัยจาก หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)
มุ่งแก้ปัญหาความยากจนในพื้นที่ ด้วยการสร้างความมั่นคงในการ
ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ตามบริบทพื้นที่ เพื่อยกระดับรายได้และ
คุณภาพชีวิตแก่ครัวเรือนยากจนกลุ่มเป้าหมาย





กระบวนการขับเคลื่อนโครงการวิจัย :

คณะวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้บูรณาการความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร พัฒนาชุดความรู้ในการทำเกษตรกรรมทางเลือกนอกเหนือจากการทำนา ที่มีความสอดคล้องกับเงื่อนไขข้อจำกัดของครัวเรือนคนจนกลุ่มเป้าหมาย และสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ แล้วนำถ่ายทอดให้ครัวเรือนคนจนกลุ่มเป้าหมายนำไปปฏิบัติ ควบคู่ไปกับการนำครัวเรือนกลุ่มเป้าหมายไปศึกษาดูงานแปลงเกษตรสาธิต

คณะวิจัย และครัวเรือนยากจนกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้ง **“แม่กุด”** ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง เห็นพ้องกันในการปลุกมันฝรั่งเป็นพืชทางเลือก เพื่อสร้างรายได้เสริมนอกจากการทำนา คณะวิจัยได้ถ่ายทอดองค์ความรู้ในการปลุกมันฝรั่ง แก่กลุ่มตัวอย่าง และครัวเรือนยากจนกลุ่มเป้าหมาย ตั้งแต่ขั้นตอนการจัดหาเมล็ดพันธุ์ การยกร่องแปลงปลูก การเตรียมดิน การปลูก การให้น้ำ การกำจัดวัชพืช การใส่ปุ๋ย ไปจนถึงการเก็บเกี่ยวผลผลิต และการแปรรูปมันฝรั่งอย่างง่าย เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยเชื่อมโยงความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ทั้งภาครัฐ เอกชน และภาคประชาสังคม





พลัฟร์/พลัสมฤทรี :

- 1 “แม่ฤต” มีรายไต้เพิ่มขึ้นเฉลี่ยเดือนละ 4,500 บาทจากการรับจ้างกำจัต้วัชพืชในแปลงปลูกมันฝรั่ง



- 2 “แม่ฤต” มีความรู้และทักษะการปลูกมันฝรั่งที่ถูกต้อง ครบถ้วนสำหรับเป็นอาชีพเสริมสร้างรายได้จากการทำนา



- 3 “แม่ฤต” มีปฏิสัมพันธ์กับคนในชุมชนดีขึ้น มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนมากขึ้น
- 4 คราวเรือนยากจนกลุ่มเป้าหมาย มีรายได้ดีขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
- 5 ชุมชนมีความอบอุ่น มั่นคง



พิษณุโลก



เน็ตชา

อายุ 72 ปี

บ้านไฟใหญ่ ต.วังนกแอ่น อ.วังทอง จ.พิษณุโลก



พศ.ดร.ยุวรงค์ จันทรวิจิตร



จากฐานทุนทักษะสู่การพัฒนาอาชีพเพิ่มรายได้ :

- 1 พื้นฐานการศึกษาประถมศึกษาปีที่ 4
- 2 มีพื้นความรู้และทักษะการเลี้ยงไก่ จากประสบการณ์รับจ้างเลี้ยงไก่
- 3 สามียายุ 73 ปี พิการถูกตัดนิ้วเท้า ป่วยเป็นโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ดวงตา 2 ข้างมีปัญหาการมองเห็น
- 4 มีบ้านอยู่อาศัยชั้นเดียวเป็นของตัวเอง สภาพทรุดโทรม
- 5 มีที่ดินรอบตัวบ้าน ใช้ปลูกผักไว้บริโภค และปลูกลำไยขาย
- 6 ประทับชีวิตด้วยรายได้จากบัตรสวัสดิการของรัฐ
เบี้ยผู้สูงอายุ และเบี้ยคนพิการ



บทบาทโครงการวิจัย :

โครงการกินเป็นสุขและสมนไพร ภายใต้โครงการการศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ ภาคเหนือตอนล่าง: กรณีศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ระยะที่ 4 โดยมหาวิทยาลัยนเรศวร ซึ่งได้รับสนับสนุนทุนวิจัยจาก หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) มุ่งมั่นแก้ปัญหาความยากจนแก่ครัวเรือนยากจนกลุ่มเป้าหมาย ด้วยกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของครัวเรือนยากจนกลุ่มเป้าหมาย และความรู้ ตลอดจนทักษะพื้นฐานด้านอาชีพที่มีอยู่ เพื่อสร้างความมั่นคงด้านอาชีพ และความสม่ำเสมอด้านรายได้แก่ครัวเรือนยากจนกลุ่มเป้าหมาย



กระบวนการขับเคลื่อนโครงการวิจัย :

คณะวิจัย ใช้ข้อมูลจากการสำรวจคุณสมบัติและความต้องการของครัวเรือนคนจนกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งมี **“นิตยา”** ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างรวมอยู่ด้วย ซึ่งต้องการสร้างความมั่นคงด้านอาชีพ ด้วยการเลี้ยงไก่ จากฐานทักษะและความรู้เดิมที่มีอยู่ ไปออกแบบกิจกรรมการเลี้ยงไก่ ร่วมกับครัวเรือนยากจนกลุ่มเป้าหมาย และภาคีเครือข่ายในพื้นที่ ทั้งภาคเอกชน ภาคราชการ องค์การปกครองท้องถิ่น-ท้องที่ เริ่มจากการอบรมพัฒนาทักษะการเลี้ยงไก่ ที่มีคุณภาพ ซึ่งมีเนื้อหาครอบคลุมตั้งแต่การจัดทำโรงเรือนเลี้ยงไก่ ที่ถูกสุขลักษณะ การพัฒนาสูตรอาหารไก่ที่ใช้ทรัพยากรในพื้นที่เพื่อลดต้นทุนค่าอาหาร และนำครัวเรือนยากจนกลุ่มเป้าหมายไปศึกษาดูงาน การเลี้ยงไก่คุณภาพ ที่ฟาร์มไก่ในพื้นที่ ซึ่งร่วมอยู่ในภาคีเครือข่าย โดยครัวเรือนยากจนกลุ่มเป้าหมายในโครงการวิจัย ซึ่งรวมถึง **“นิตยา”** ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้รับสนับสนุนไก่จำนวน 40 ตัว และอาหารไก่สำหรับตั้งต้นอาชีพเลี้ยงไก่





ผลลัพธ์/ผลสัมฤทธิ์ :

- 1 “นิตยา” มีรายได้เพิ่มเติม
จากการขายไก่ 4,690 บาท



- 2 “นิตยา” มีทักษะในการขายพันธุ์ไก่
สร้างรายได้เพิ่มเติมด้วยตัวเอง



- 3 “นิตยา” ใช้รายได้ที่เพิ่มขึ้น
ขยายโอกาสสร้างรายได้เพิ่มเติม
ด้วยการเลี้ยงเป็ด และปลูกเห็ดนางฟ้า



นราธิวาส



"แบบสมพร"
สมพร แสนคำมา

📍 ต.บูโละ อ.สุโหงโกลก จ.นราธิวาส



นายนิรุจน์ พรหมพูล



จากฐานทักษะเกษตร สู่การพัฒนาอาชีพเพิ่มรายได้ :

- 1 มีภูมิปัญญาดั้งเดิมในการประกอบอาชีพปลูกอ้อยบนที่ดินสาธารณะและค้ำน้ำอ้อยขาย



บทบาทโครงการวิจัย :



โครงการพัฒนาโมเดลแก้จนผ่านการยกระดับผลิตภัณฑ์เชิงในพื้นที่อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งดำเนินโครงการโดยทีมวิจัยมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ ภายใต้การสนับสนุนทุนวิจัยจากหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) มุ่งสร้างความมั่นคงด้านอาชีพ และรายได้แก่ครัวเรือนยากจนกลุ่มเป้าหมาย ด้วยการพัฒนาองค์ความรู้ในการปลูก และพัฒนาเชิงครบวงจร แล้วถ่ายทอดแก่ครัวเรือนยากจนกลุ่มเป้าหมาย เพื่อนำไปปฏิบัติ



กระบวนการขับเคลื่อนโครงการวิจัย :

คณะวิจัย สืบค้นสอบถามข้อมูลครัวเรือนยากจนกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ ควบคู่กับการระดมความเห็นร่วมกันของครัวเรือนยากจนกลุ่มเป้าหมาย และ ภาคีเครือข่ายในพื้นที่ โดยมีข้อสรุปร่วมกันในการดำเนินกิจกรรม **“ชิงแก่นงัน”** ด้วยการพัฒนาชุดความรู้ในการปลูกชิง ตั้งแต่ขั้นตอนการเตรียมแปลง การปลูก การใส่ปุ๋ยที่ผลิตขึ้นเองจากทรัพยากรในพื้นที่ การเก็บเกี่ยว ไปถึง การพัฒนาแปรรูปชิงเป็นผลิตภัณฑ์สร้างมูลค่าเพิ่ม แล้วถ่ายทอดแก่ครัวเรือน ยากจนกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้ง **“แบบสมพร”** ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง

“แบบสมพร” ไม่เพียงเป็นครัวเรือนยากจนทั้งกลุ่มเป้าหมาย และ กลุ่มตัวอย่างเท่านั้น ยังช่วยทำหน้าที่สนับสนุนการขับเคลื่อนโครงการวิจัย ในฐานะ **“นวัตกรรมชุมชน”** เป็นวิทยากรให้คำแนะนำแก่สมาชิกครัวเรือน ยากจนกลุ่มเป้าหมายในการปลูกชิง และพัฒนาผลิตภัณฑ์ชิง ให้มีคุณภาพ อย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย กระทั่งได้รับยกย่องจากชุมชนให้เป็น **“ปราชญ์ชาวบ้าน”**



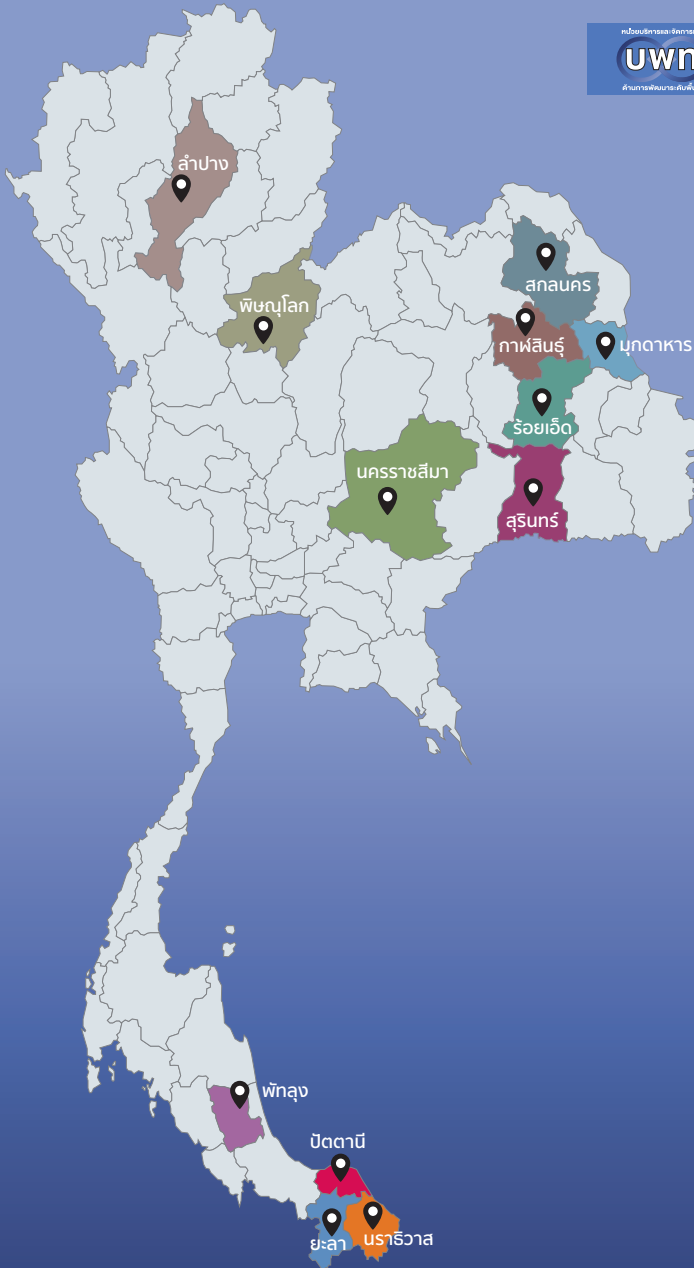


ผลลัพธ์/ผลสัมฤทธิ์ :

- 1 “แบสมพร” และครัวเรือนยากจนกลุ่มเป้าหมาย มีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 20
- 2 “แบสมพร” และครัวเรือนยากจนกลุ่มเป้าหมาย มีอาชีพมั่นคง มีรายได้สม่ำเสมอ
- 3 เศรษฐกิจฐานรากมั่นคง ชุมชนแข็งแรง



พลังปัญญา ภาควิชา แก่หนึ่ แก่จน





หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)
สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.)
กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.)



0 2109 5432 ต่อ uwn.



<https://www.nxpo.or.th/A/>



0 2160 5438



www.facebook.com/PMUA.THAI/



pmua@nxpo.or.th